

Advies van het Comité van de Regio's over de rol van de lokale en regionale overheden in de nieuwe strategie voor het oostzeegebied

(2009/C 200/06)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

- juicht het toe dat de Europese Raad de Commissie opdracht heeft gegeven om een strategie uit te werken voor het Oostzeegebied. Het Oostzeegebied is in meerdere opzichten buitengewoon geschikt als proeftuin voor de invoering van een interne EU-strategie voor een macroregio en om, zoals in het geval van de strategie voor het Oostzeegebied via de noordelijke dimensie, de samenwerking met niet-EU-landen op te voeren.
- De lokale en regionale overheden moeten worden betrokken bij de nieuwe strategie voor het Oostzeegebied, die oog moet hebben voor de burger. Het is ook belangrijk dat Rusland en Noorwegen van begin tot eind bij de strategie voor het Oostzeegebied worden betrokken. Om succesvol te zijn moet de strategie bovendien worden gekoppeld aan het actieplan voor de noordelijke dimensie.
- Het Comité stelt voor dat de Raad in het kader van de strategie gemeenschappelijke doelstellingen en activiteiten vaststelt en besluiten dienaangaande neemt. Alle besluiten zullen worden voorbereid door een werkgroep onder leiding van de Europese Commissie bestaande uit vertegenwoordigers van de regeringen van de Oostzeelanden, de Europese Commissie, leden van het Europees Parlement en vertegenwoordigers van de regionale en lokale overheden. De regionale en lokale vertegenwoordigers worden mede gekozen uit de leden van het Comité van de Regio's.
- Het Comité stelt voor dat deze werkzaamheden worden ondersteund door het Baltic Sea Forum, dat één keer per jaar bijeenkomt. Dit forum dient als ontmoetingsplaats voor allerlei belanghebbenden, die zijn uitgekozen op grond van dezelfde criteria als de deelnemers aan de stakeholderconferenties die in de voorbereidingsfase van de strategie voor het Oostzeegebied zijn gehouden, om mee te praten over de inhoud van de strategie en de uitvoering van het actieplan.

Rapporteur: Uno Aldegren (SE/PSE) vicevoorzitter van het regiobestuur van Skåne

I. BELEIDSAANBEVELINGEN

VAN HET COMITE VAN DE REGIO'S

Algemene opmerkingen

1. Het Comité van de Regio's juicht het toe dat de Europese Raad de Commissie opdracht heeft gegeven om een strategie uit te werken voor het Oostzeegebied. Het Oostzeegebied is in meerdere opzichten buitengewoon geschikt als proeftuin voor de invoering van een interne EU-strategie voor een macroregio en om, zoals in het geval van de strategie voor het Oostzeegebied via de noordelijke dimensie, de samenwerking met niet-EU-landen op te voeren.

2. Het Comité is zeer te spreken over het voornemen om ook voor de Zwarte Zee en de Donau-regio soortgelijke macroregionale initiatieven en strategieën te overwegen met als doel een multilateraal samenwerkingskader tot stand te brengen dat de bestaande vormen van samenwerking verbetert. Het Comité verwijst naar zijn in 2007 uitgebrachte advies over de Zwarte Zee en naar het advies over de Donau-regio, dat momenteel in voorbereiding is. Het is belangrijk dat het Oostzeegebied, als proefregio, een ondersteunende rol speelt bij het opstellen van andere strategieën, het uitwisselen van ervaringen en het bevorderen van toekomstige samenwerking.

3. De lokale en regionale overheden spelen een belangrijke rol bij de verwezenlijking van alle doelstellingen die de Commissie voor de strategie heeft vastgesteld.

4. Acht van de negen landen die aan de Oostzee grenzen zijn EU-lidstaten, die samen vrijwel het gehele kustgebied van de Oostzee omvatten. Het negende land, Rusland, is in geopolitiek en economisch opzicht van bijzonder belang voor de EU. Dat geldt ook voor Noorwegen, dat als lid van de EER en traditionele samenwerkingspartner van grote betekenis is voor het Oostzeegebied. Kijken we naar het afwateringsgebied van de Oostzee, dan zijn vanuit milieuoogpunt ook Wit-Rusland en Oekraïne van belang.

5. Het Oostzeegebied kampt met tal van bijzondere problemen, die uitstekend in regionaal verband kunnen worden aangepakt. De Oostzee is een kwetsbare, ondiepe binnenzee met brak water. Het is één van de drukst bevaren binnenzeeën ter wereld. Het energietransport in de Finse Golf, bijvoorbeeld, is sinds 1995 verzevenvoudigd en bedraagt nu ongeveer 140 miljoen ton per jaar. De economische verschillen tussen de landen rond de Oostzee zijn groot en de economische dynamiek is sterk.

6. De territoriale ongelijkheden in dit gebied zijn buitengewoon groot. Het noorden van Zweden en Finland is extreem dunbevolkt en de afstand tot de markten in Midden-Europa is zeer groot. Op de zuidelijke oever van de Oostzee is de bevolkingsdichtheid naar Europese maatstaven „normaler” en is de afstand tot de afzetmarkten in Midden-Europa minder groot.

7. Het Oostzeegebied is rijk aan grondstoffen die van grote waarde zijn voor de EU, bijv. erts en hout en, als we Rusland en Noorwegen ook meetellen, olie en gas.

8. De lokale en regionale overheden moeten worden betrokken bij de nieuwe strategie voor het Oostzeegebied, die oog moet hebben voor de burger.

9. Het is ook belangrijk dat Rusland en Noorwegen van begin tot eind bij de strategie voor het Oostzeegebied worden betrokken. Om succesvol te zijn moet de strategie bovendien worden gekoppeld aan het actieplan voor de noordelijke dimensie. Via de noordelijke dimensie bestrijkt de strategie ook het Barendszebied.

10. De afgelopen twintig jaar zijn er op allerlei niveaus samenwerkingsverbanden ontstaan, niet in de laatste plaats in het kader van versterkte stedenbanden en nauwere betrekkingen tussen grensregio's. Deze zijn een belangrijk hulpmiddel bij de totstandkoming van een Oostzeestrategie en de ontwikkeling van een sterkere gemeenschappelijke „Oostzee”-identiteit, die op haar beurt weer een belangrijke voorwaarde is voor de succesvolle uitvoering van de strategie.

11. Kortom, het Oostzeegebied biedt tal van kansen en uitdagingen om de samenwerking in EU-verband een macroregionaal perspectief te geven. Dit perspectief is gebaseerd op de overtuiging dat positieve ontwikkeling in een bepaald deel van de regio niet ten koste gaat van de ontwikkeling in een ander deel, m.a.w. dat duurzame groei geen nulsomspel is. Dit macroregionale perspectief mag, voor zover mogelijk, de totstandkoming van elkaar onderling beconcurrerende regelgevingsgebieden die het *communautaire acquis* in gevaar brengen echter niet in de hand werken: het is niet de bedoeling dat Europa een verzameling verschillende interne markten wordt die elkaars concurrent zijn.

12. De strategie voor het Oostzeegebied is *een* voorbeeld van de toepassing van territoriaal cohesiebeleid.

13. De richting die de Europese Commissie aan de strategie heeft gegeven toont duidelijk aan dat duurzame ontwikkeling op drie pijlers rust, nl. ecologische, economische en sociale duurzaamheid. Hieraan moet het bijzondere belang van energiekwesties in het Oostzeegebied toegevoegd worden, dat ook in de strategie voldoende tot uiting moet komen. Veilige en milieuvriendelijke toegang tot energie is van cruciaal belang voor een economisch duurzame ontwikkeling in de regio.

14. De regionale tenuitvoerlegging van het Europese maritieme beleid dient een essentieel onderdeel te vormen van de Oostzeestrategie, die een extra impuls moet geven aan de verwezenlijking van de door verschillende Oostzeeorganisaties en de Parlementaire Conferentie van de Baltische Zee geformuleerde doelstelling om het Oostgebied te laten uitgroeien tot een toonbeeld van goede maritieme praktijken in Europa. De integrale benadering van het Europese maritieme beleid, dat op een coherente wijze ten uitvoer moet worden gelegd, sluit perfect aan bij de sectoroverschrijdende aanpak van de Oostzeestrategie.

15. Het Comité steunt het voorstel van zes Oostzee-organisaties ⁽¹⁾ voor een vijf-punten-plan voor schone scheepvaart in de Oostzee (*Clean Baltic Shipping*). Dat plan zou ook als voorbeeld kunnen fungeren van de integrale benadering van de Oostzeestrategie en een oplossing kunnen zijn voor een van de grootste problemen van de regio, nl. de toenemende uitstoot van schadelijke stoffen door de scheepvaart. Dit initiatief zou daarmee het visitekaartje moeten zijn van het voorgestelde actieplan van de strategie.

16. Er zijn tal van voorbeelden die goed illustreren dat lokale partnerschappen belangrijk zijn voor een positieve economische en sociale ontwikkeling. Daarom moeten lokale en regionale partnerschappen tussen de sociale economie, particuliere ondernemingen en lokale en regionale overheden in het kader van de strategie voor het Oostzeegebied worden gestimuleerd.

17. De doelstellingen die de Commissie voor de strategie voor het Oostzeegebied heeft vastgesteld — duurzaam milieubeheer, economische bloei, een toegankelijke, aantrekkelijke én veilige regio — zijn goed maar wel heel algemeen. Daarom moeten in het actieplan specifieke prioriteiten en aandachtspunten worden vastgesteld. De samenwerking met de bevoegde bestuursorganen zal bepalend zijn voor het succes van de strategie, evenals het vermogen om, via *multilevel governance*, het regionale en lokale niveau bij de uitvoering ervan te betrekken.

18. Als de strategie voor het Oostzeegebied door de inwoners van de regio moet worden opgevat als een gemeenschappelijk project en een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid, dan moeten de banden tussen de mensen rond de Oostzee worden aangehaald. Dit moet een grensoverschrijdend proces zijn, waarbij de burgers, met name jongeren, worden betrokken. Eén actiepunt moet zijn de gemeenschappelijke geschiedenis in kaart brengen en de kennis hieromtrent oprispen, bijv. door samen een geschiedenisboek over de Oostzee te schrijven, met als doel een „wij-gevoel” in het Oostzeegebied tot stand te brengen en te versterken.

Uitvoering en besluitvorming

19. In het Oostzeegebied zijn er al veel strategieën voor verschillende, zowel macroregionale als nationale, beleidsgebieden. Bovendien zijn er tal van voorbeelden van succesvolle projecten op deelterreinen. De potentiële meerwaarde van de strategie voor het Oostzeegebied is dat zij zowel in territoriaal als in politiek opzicht een alomvattende aanpak biedt en erop toeziet dat deze overal en door iedereen wordt gevolgd.

20. De strategie staat of valt met de betrokkenheid van een bonte reeks Europese, macroregionale, nationale, regionale en lokale actoren bij het uitstippelen en uitvoeren ervan.

21. Het is dan ook een goede zaak dat de Europese Commissie een uitgebreide consultatieronde houdt over de strategie voor het Oostzeegebied. Met het oog hierop zijn waardevolle conferenties en rondtafeldiscussies georganiseerd. Hierbij is gebleken dat het engagement met Oostzeekwesties groot en sterk is; dit engagement kan een belangrijke bron zijn om uit te putten bij de uitvoering van de strategie. Ook is tijdens de discussies gebleken dat lokale en regionale overheden een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan de vier beoogde doelstellingen.

22. Wil de strategie voor het Oostzeegebied kans van slagen hebben, dan moeten hiervoor de nodige middelen worden vrijgemaakt. Mocht worden besloten dat er geen nieuwe middelen ter beschikking worden gesteld, dan moet geld worden vrijgemaakt via een herverdeling van de bestaande middelen. Er moet zo snel mogelijk worden nagegaan hoe e.e.a. kan worden gerealiseerd; daarbij moet rekening worden gehouden met de doelstellingen en eisen van de strategie voor het Oostzeegebied. Vele beleidsgebieden worden momenteel doorgelicht of zijn het voorwerp van discussies over eventuele hervormingen; de strategie voor het Oostzeegebied moet worden meegenomen in deze discussies.

23. Ook al zijn de uitdagingen en de maatregelen die moeten worden genomen om hieraan het hoofd te bieden genoegzaam bekend, toch mogen de moeilijkheden niet worden onderschat. Het lijkt erop dat de bereidheid ontbreekt om nieuwe instanties in het leven te roepen en hiervoor nieuwe middelen vrij te maken. Daarom wordt gepleit voor een efficiënter gebruik van de bestaande structuren en middelen. Dat is een lovenswaardig streven maar het mag geen excuus zijn om af te zien van een herverdeling van de middelen en andere noodzakelijke maatregelen. Politiek leiderschap en een duidelijk verantwoordelijkheidsgevoel zijn derhalve dringend geboden.

24. In weerwil van het uitgangspunt dat er geen nieuwe structuren en organisaties in het leven mogen worden geroepen, bestaat de behoefte aan podia en fora waar de vorm en de inhoud van de strategie kunnen worden besproken en passende besluiten kunnen worden genomen.

25. Het Comité stelt voor dat de Raad in het kader van de strategie gemeenschappelijke doelstellingen en activiteiten vaststelt en besluiten dienaangaande neemt. Alle besluiten zullen worden voorbereid door een werkgroep onder leiding van de Europese Commissie bestaande uit vertegenwoordigers van de regeringen van de Oostzeelanden, de Europese Commissie, leden van het Europees Parlement en vertegenwoordigers van de regionale en lokale overheden. De regionale en lokale vertegenwoordigers worden mede gekozen uit de leden van het Comité van de Regio's.

26. Het Comité stelt voor dat deze werkzaamheden worden ondersteund door het *Baltic Sea Forum*, dat één keer per jaar bijeenkomt. Dit forum dient als ontmoetingsplaats voor allerlei belanghebbenden, die zijn uitgekozen op grond van dezelfde criteria als de deelnemers aan de stakeholderconferenties die in de voorbereidingsfase van de strategie voor het Oostzeegebied zijn gehouden, om mee te praten over de inhoud van de strategie en de uitvoering van het actieplan. Op de jaarlijkse bijeenkomst van het forum wordt, op grond van regionale indicatoren en voorbeelden, verslag uitgebracht over de follow-up en de resultaten van de strategie. Eventuele verantwoordelijken voor bepaalde beleids terreinen brengen verslag uit over hun terrein. Op milieugebied is bijv. de Helsinki Commissie (HELCOM) verantwoordelijk voor de verslaggeving. Ook Rusland en Noorwegen zijn vertegenwoordigd op het forum.

27. Het Comité van de Regio's zal vertegenwoordigd zijn op het *Baltic Sea Forum*. De bestaande interregionale groep voor het Oostzeebeleid houdt zich naar tevredenheid bezig met de strategie voor het Oostzeegebied en zet haar werkzaamheden voort.

⁽¹⁾ Samenwerkingsverband van de Oostzeestaten (BSSSC), het Oostzee-comité van de CPMR, *Baltic Development Forum*, Euroregio Oostzee, *Union of the Baltic Cities*, *B7 Baltic Islands Network*.

28. Hoewel de Oostzeestrategie bedoeld is voor de EU-lidstaten in de regio, kan deze op de meeste beleidsterreinen die hieronder vallen, alleen met succes worden uitgevoerd als rekening wordt gehouden met de belangrijke rol van Rusland. Binnen het kader van de strategie en bij concrete kwesties zal er dan ook een dialoog met Rusland moeten plaatsvinden, een dialoog die gebaseerd is op gelijkwaardigheid en bedoeld is als aanvulling op de algemene gestructureerde dialoog in het kader van de noordelijke dimensie.

29. In elk van de landen waarop de strategie voor de Oostzee betrekking heeft wordt een regeringsvertegenwoordiger aangesteld die speciaal verantwoordelijk is voor de uitvoering van de strategie. Deze persoon kan ook als contactpersoon fungeren. De werkwijze kan worden gebaseerd op het model dat sinds 2005 voor de uitvoering van de Lissabonstrategie wordt gehanteerd.

30. Voor de uitvoering van projecten in het kader van de strategie voor het Oostzeegebied wordt een beroep gedaan op de bestaande structuur voor de structuurfondsen. De prioriteiten van de strategie voor het Oostzeegebied worden opgenomen in de toelatingscriteria en het besluitsorgaan houdt toezicht op de resultaten. Bevordering van het aantal zg. „vlaggenschipprojecten” verdient speciale aandacht. Dergelijke projecten versterken het Oostzeeperspectief in kwesties die van bijzonder belang zijn voor de succesvolle uitvoering van de strategie. Zij moeten bovendien de aandacht trekken en de ambitie om van het Oostzeegebied een *best practice*-regio te maken weerspiegelen.

31. Aangezien projecten een centrale rol zullen spelen in de uitvoering van de strategie, is het van essentieel belang dat projectdeelnemers en belanghebbenden lering trekken uit de ervaringen met succesvolle projecten en op grond hiervan resultaatgericht en efficiënt handelen. Een voorbeeld van de hierbij te volgen handelwijze is het stappenplan dat in het kader van de Zweedse nationale strategie voor de uitvoering van de structuurfondsen 2007-2013 is opgesteld.

32. Het Comité zou graag zien dat bestaande samenwerkingsorganisaties in het Oostzeegebied een bijzondere rol krijgen, bijv. door deelname aan het *Baltic Sea Forum*. Deze organisaties zijn een goed voorbeeld van de samenwerkingstraditie die in bijna 20 jaar in de regio is ontstaan en illustreren aan de hand van talrijke voorbeelden hoe constructief en succesvol wordt samengewerkt met de Oostzeelanden die aan de EU grenzen.

33. De samenwerking in het Oostzeegebied wordt ook weerspiegeld in de talloze samenwerkingsverbanden tussen steden in de regio. Deze hebben enerzijds de grondslag gelegd voor nauwere samenwerking bij gemeentelijke en regionale kernactiviteiten en hebben anderzijds een platform geboden voor ontmoetingen tussen mensen uit verschillende delen van de regio. Door die ontmoetingen zijn contacten gelegd en is een gemeenschappelijke schat aan kennis en ervaring ontstaan. Ook is een gemeenschappelijk beeld van de geschiedenis, de uitdagingen en de problemen gevormd.

34. De deelnemers aan het *Baltic Sea Forum* moeten zich met name inzetten voor de verspreiding van kennis en informatie over de strategie voor het Oostzeegebied onder de burgers, want zonder de inzet en de medewerking van de burgers kan het noodzakelijke gemeenschappelijke bewustzijn onmogelijk tot stand worden gebracht.

Duurzaam milieubeheer

35. Het Comité beklemtoont dat de strategie voor het Oostzeegebied moet uitgaan van bestaande strategieën en initiatieven, waaraan met volle inzet moet worden gewerkt. Dat geldt met name voor het actieplan voor de Oostzee van HELCOM en de kaderrichtlijn mariene strategie. Het programma van HELCOM heeft bovendien het voordeel dat het door Rusland is goedgekeurd.

36. Het algemene doel moet een duurzame ontwikkeling zijn die op de drie pijlers van de Lissabonstrategie en de Göteborg-agenda rust, nl. ecologische, economische en sociale duurzaamheid. De strategie moet ook duidelijk gebaseerd zijn op het inzicht dat duurzame ontwikkeling geen nulsomspel is met alleen winnaars en verliezers. Het totaalplaatje mag niet uit het oog worden verloren en het uitgangspunt moet zijn dat de verschillende beleidsterreinen met elkaar samenhangen en samen de grondslag vormen voor duurzame ontwikkeling.

37. De recente dramatische verslechtering van de economische situatie in het Oostzeegebied mag er niet toe leiden dat de milieubelangen naar het tweede plan worden verschoven.

38. Het streven naar duurzaam milieubeheer maakt eens te meer duidelijk hoe belangrijk het is dat Rusland en het hele afwateringsgebied van de Oostzee, dus ook Wit-Rusland en Oekraïne, bij de strategie voor het Oostzeegebied wordt betrokken. Dat geldt met name voor kwesties als waterzuivering, transport, energievoorziening, Kaliningrad en St. Petersburg.

39. Doel van het werk op milieugebied moet zijn van het Oostzeegebied een voorbeeldregio in milieuoepzicht te maken, een „*best practice region*” op het vlak van duurzaam milieubeheer.

40. Het probleem met de Oostzee is dat het een ondiepe zee is, die beperkt in verbinding staat met de open zee. Het water is relatief koud, wat betekent dat chemische stoffen langzaam worden afgebroken. Ten slotte is het aantal soorten beperkt vanwege het brakke water en het koude klimaat. Wateruitwisseling neemt veel tijd in beslag. Al met al betekent dit dat het vrij lang duurt voordat het gehalte aan chemische stoffen is afgenomen of het overschot aan meststoffen is weggewerkt.

41. Er is behoefte aan een degelijke ruimtelijke ordening van de kustgebieden, zoals ook door de zes Baltische regionale organisaties/netwerken (BSSSC, B7 *Baltic Islands Network*, Euroregio Oostzee, *Baltic Development Forum*, het Oostzeecomité van de CPMR, UBC — *Union of Baltic Cities*) is voorgesteld. Daarbij moet worden uitgegaan van de huidige bevoegdheden op het gebied van ruimtelijke ordening en moet het subsidiariteitsbeginsel terdege in acht worden genomen.

42. De uitstoot van broeikasgassen moet worden verminderd door het gebruik van hernieuwbare en milieuvriendelijker energiebronnen en door efficiëntere emissiebeperking. De emissie van zowel vervoer over land en over zee als door de lucht moet worden teruggedrongen tot een, in termen van duurzaamheid, acceptabel niveau.

43. Eén van de ernstigste milieuproblemen in het Oostzeegebied is overbemesting. Het actieplan van HELCOM voor de Oostzee heeft als doel de milieusituatie in en rond de Oostzee tegen 2021 aanzienlijk te verbeteren. Ten aanzien van overbemesting is dat een ambitieus doel. In eerste instantie kunnen tegen redelijke kosten grote resultaten worden bereikt door de grootste vervuilers aan te pakken. Daarna lopen de marginale kosten van de maatregelen echter op en worden zwaardere eisen gesteld aan duurzaamheid.

44. In het kader van de huidige hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid moeten de milieugevolgen in kaart worden gebracht en in acht worden genomen. Een andere aanbevelingswaardige maatregel is een verbod op het gebruik van fosfaten in schoonmaakmiddelen. Een dergelijk verbod is in Duitsland, Zweden en andere lidstaten reeds van kracht voor met name huishoudelijke wasmiddelen. Er bestaat thans behoefte aan herziening van Richtlijn 98/34/EG van 22 juni 1998 en Verordening (EG) nr. 648/2004 van 31 maart 2004 om het gebruik van deze stof in alle wasmiddelen, ook in detergenten voor industrieel gebruik en in vaatwasmiddelen, in de hele EU te verbieden. Een betere filtering van fosfaten uit het afvalwater kan ook tot goede resultaten leiden.

45. Zeevervoer is en blijft van essentieel belang voor de economische integratie in het Oostzeegebied. De steeds grotere milieugevolgen moeten echter worden aangepakt. Het actieplan van HELCOM biedt daarvoor een goede basis en er zijn tal van kosteneffectieve maatregelen die kunnen worden genomen. Allereerst moet de uitstoot van zwavel- en stikstofoxide worden vermindert. Tijdens de rondetafelconferentie van oktober 2008 in Gdansk kwamen diverse voorstellen ter tafel, zoals een verbod op schepen die niet aan de huidige eisen inzake maritieme veiligheid voldoen („*substandard ships*”). Ook kan worden gedacht aan de invoering van handel in emissierechten voor zwavel- en stikstofoxide voor de scheepvaart, in navolging van het model dat voor landactiviteiten wordt gehanteerd. Voorts moet het gebruik van koper in aangroeiwerende behandelingen voor schepen worden verboden. Bovendien moeten schepen, wanneer zij in havens liggen, gemakkelijker gebruik kunnen maken van elektriciteit die vanaf de wal wordt aangeleverd.

46. De lokale en regionale overheden spelen een belangrijke rol bij de verbetering van waterzuivering. Hierbij zij gewezen op het *Water Users Partnership* dat door de Euregio Oostzee in zijn bijdrage aan de raadpleging over de strategie voor het Oostzeegebied wordt genoemd en dat uitgaat van een beter waterbeheer.

47. De visbestanden moeten niet alleen op het huidige peil worden gehouden maar moeten ook weer worden opgebouwd. Bij het beheer van de visbestanden moet worden uitgegaan van beginselen die rekening houden met het broze ecosysteem van de Oostzee. In verband hiermee is het een goede zaak dat de specifieke kenmerken van de visbestanden in de Oostzee worden erkend in Verordening (EG) nr. 2187/2005 van 21 december 2005 betreffende de instandhouding door middel van technische maatregelen van de visbestanden in de Oostzee, de Belten en de Sont. Dankzij deze verordening, die na uitgebreid overleg met alle stakeholders tot stand is gekomen, is het beheer van de visbestanden in de Oostzee sinds 1 januari 2006 een stuk eenvoudiger geworden en is het multilaterale beheer van de visbestanden

door de landen rond de Oostzee binnen de Internationale Commissie voor de Visserij in de Oostzee (IBSFC) vervangen kunnen worden door bilateraal beheer (Europese Unie en Rusland).

48. Toerisme is weliswaar van wezenlijk belang voor de economische bloei van het Oostzeegebied maar dan moet dat toerisme wél milieuvriendelijk zijn. Een schoon en ongerept milieu is een belangrijk onderdeel van het beeld dat toeristen van de regio hebben, maar tegelijkertijd bestaat de kans dat het milieu schade oploopt door het toerisme, waardoor dat beeld wordt vertroebeld.

Een economisch bloeiende regio

49. Het Comité constateert dat het Oostzeegebied na een lange periode van sterke economische groei nu in een zware recessie terechtgekomen is. Onmiddellijke actie is geboden, maar zonder het strategisch perspectief waarop de strategie voor het Oostzeegebied is gebaseerd uit het oog te verliezen. Economische ontwikkeling gaat altijd gepaard met verandering en zelfs al wordt het strategisch perspectief overschaduwd door de acute problemen, dan blijven de algemene uitdagingen — demografische ontwikkeling en internationale concurrentie als gevolg van de globalisering — bestaan.

50. Er is nog werk aan de winkel, wil de interne markt in in het Oostzeegebied op efficiënte en gecoördineerde wijze tot stand worden gebracht. Dat is een sleutelfactor voor de economische bloei van de regio. Het zijn vooral kleine en middelgrote ondernemingen die worden getroffen door handelsbelemmeringen en meer bureaucratische rompslomp. Door uiteenlopende interpretaties van regels dreigen nieuwe regionale handelsbarrières te worden opgeworpen. De publieke en gerechtelijke instanties in de betreffende landen moeten meer kennis verwerven over de interne markt. Belangrijk zijn ook fora voor onderlinge afstemming en uitwisseling van ervaringen. In dit verband zij verwezen naar het online-netwerk SOLVIT (<http://ec.europa.eu/solvit/>), waar men terecht kan met problemen met betrekking tot de toepassing van de regels van de interne markt.

51. Ondernemersactiviteit, met name in kleine en middelgrote ondernemingen, is een voorwaarde voor de economische bloei van het Oostzeegebied. Ondernemerschap en ondernemingszin moeten daarom worden gestimuleerd. De toegang tot risicokapitaal voor startende ondernemingen moet worden verbeterd.

52. Startende ondernemingen moeten gemakkelijker een beroep kunnen doen op risicokapitaal, vooral op startkapitaal (*seed money*). Ook moet het ondernemerschap aantrekkelijker worden gemaakt, vooral voor jonge ondernemers.

53. Bij startende ondernemingen gaat het vaak om het op de markt brengen van — al dan niet hoogtechnologische — innovaties. Het Comité stelt dan ook voor om in de strategie voor het Oostzeegebied aandacht te besteden aan kwesties als een gecoördineerd clusterbeleid, gecoördineerde innovatiesystemen, innovatieprogramma's en „vlaggenschipprojecten”. Ook moeten ondernemers meer mogelijkheden krijgen om O&O-steun in andere Oostzeelanden dan de eigen lidstaat aan te vragen.

54. Het Comité herinnert er ook aan dat ondernemerschap zo vroeg mogelijk moet worden ontwikkeld. Daarom moet reeds op de basisschool en op universiteiten en hogescholen onderwijs in ondernemerschap worden gegeven.

55. De landen die onder de strategie voor het Oostzeegebied vallen, moeten een gemeenschappelijk programma voor duurzaam toerisme in de regio uitwerken. Daarin moet vooral aandacht worden besteed aan natuurbescherming en milieubeheer, evenals aan het rijke cultuurhistorische erfgoed.

56. Het Oostzeegebied is rijk aan grondstoffen, vooral delfstoffen en hout. Overwogen zou moeten worden om een speciale strategie voor minerale grondstoffen voor het Oostzeegebied uit te werken, rekening houdend met het voorstel voor een richtlijn tot vaststelling van een kader voor de bescherming van de bodem (COM(2006) 232 final)(zie advies CdR 321/2006), waarin weliswaar gemeenschappelijke doelstellingen voor bodembescherming worden vastgesteld maar waarbij de lidstaten in hoge mate zelf mogen bepalen hoe zij deze doelstellingen willen bereiken (resultaatverplichting met vrije keuze van instrumenten). Een belangrijke factor voor economische bloei is dat die grondstoffen op duurzame en efficiënte wijze kunnen worden gewonnen en geëxploiteerd. Dat stelt ook zware eisen aan de infrastructuur voor duurzaam vervoer.

57. Energiekwesties zijn en blijven van essentieel belang voor de economische ontwikkeling van het Oostzeegebied. Investerings in een grotere energie-efficiëntie zijn belangrijk, maar een gegarandeerde en stabiele toegang tot energiebronnen en elektriciteit staat voorop. Om historische redenen zijn de Baltische landen nog steeds aangesloten op het Russische elektriciteitsnet. Zij zouden echter moeten worden opgenomen in een Scandinavisch en Europees elektriciteitsnet en deel uitmaken van een energiemarkt voor de EU en het Oostzeegebied. Daarvoor zijn aansluitingen, aangepaste regelgeving en investeringen in infrastructuur nodig.

58. Vrij verkeer van werknemers is een belangrijk onderdeel van de integratie in het Oostzeegebied. Een consequente toepassing van het vrije verkeer van personen is belangrijk.

59. Het Comité staat achter het standpunt van het *Baltic Sea Trade Union Network* (BASTUN) dat de sociale dimensie niet mag ontbreken in de Oostzeestrategie. De strategie moet zorgen voor een eerlijke en goed functionerende arbeidsmarkt. Fatsoenlijke arbeidsomstandigheden zijn belangrijk voor het concurrentievermogen van de regio en ook steeds vaker een troef in de strijd om gekwalificeerd personeel.

60. Met het oog op het toekomstig concurrentievermogen en de economische ontwikkeling zal kennis een centrale rol gaan spelen en daarmee ook de „vijfde vrijheid”, nl. vrij verkeer van kennis. Mobiliteit van studenten binnen het Oostzeegebied is een belangrijk aspect. Maar studenten blijven tegenwoordig bij voorkeur niet meer binnen de regio. Het aantal studenten dat een studie in het Oostzeegebied verkiest, is klein, terwijl dat toch een belangrijk onderdeel van verdere economische integratie is. Een studie in een Baltisch land wordt kennelijk niet gezien als gunstig voor de latere carrière. Het is belangrijk om in het kader van de

strategie voor het Oostzeegebied na te gaan wat de reden hiervoor is en wat eraan gedaan kan worden om van een studie in een ander Baltisch land een aantrekkelijk alternatief te maken. Punt van belang daarbij is de kwaliteit van de studie en waarschijnlijk ook de taal.

61. Vrij verkeer van onderzoekers en onderzoeksresultaten is een belangrijke succesfactor voor de ontwikkeling in het Oostzeegebied. Om de mobiliteit van onderzoekers te bevorderen is het voorhanden zijn van interessante projecten en financiering van essentieel belang. De samenwerking tussen verschillende partijen, deels tussen universiteiten en hogescholen maar ook tussen de academische wereld, het bedrijfsleven en de publieke sector, in het kader van een „triple-helix-model”, moet worden verbeterd.

Een toegankelijke en aantrekkelijke regio

62. Het Comité vindt dat de inspanningen om van het Baltische Zeegebied een toegankelijke en aantrekkelijke regio te maken ervan uit moeten gaan dat het zowel om fysieke infrastructuur (bijv. vervoerssystemen) gaat als om op kennis gebaseerde infrastructuur voor kennisoverdracht, informatie, diensten e.d. Verder gaat het met name om het samenvoegen van nationale structuren en systemen tot één regionaal systeem. Tegenwoordig bestaat de neiging om de planning van infrastructuur te laten ophouden bij de grens. Het doel moet uiteindelijk zijn een geïntegreerd Oostzeegebied tot stand te brengen waarin het oost-westperspectief net zo belangrijk is als het noord-zuidperspectief. Vervoerscorridors van oost naar west effenen bovendien het pad naar markten ten oosten of zuidoosten van de regio.

63. Het Oostzeegebied is met zijn zeer dunbevolkte gebieden in het noorden en dichterbevolkte gebieden in het zuiden geen toonbeeld van territoriaal evenwicht. De afstand tussen bevolkingscentra is lang in het noorden en het vervoersnet is beperkt. De verbinding tussen de Baltische staten en de gebieden in het uiterste noorden en de meer centrale regio's van het Oostzeegebied moet worden verbeterd en aangesloten op de trans-Europese netwerken. Bijzonder dringend is de uitbreiding van de spoorwegcapaciteit.

64. Om de integratie te bespoedigen moeten grensoverschrijdende vervoersstromen veel meer dan nu het geval is gezamenlijk worden gepland. Zo kan de verkeersstroom bijvoorbeeld in betere banen worden geleid door het spoorvervoer in een breder perspectief te zien en de toepassing van de Europese richtlijnen voor de spoorwegsector onderling beter te coördineren.

65. Een kenmerk van een regionaal vervoerssysteem in het Oostzeegebied is dat alle vervoersmiddelen even belangrijk zijn. Het vervoer moet over land en over zee plaatsvinden, bijv. goederenvervoer per trein en een kort stukje over zee, maar ook door de lucht. Daarom moeten vervoerscorridors met een goede intermodaliteit tot stand worden gebracht, m.a.w. waarin de verschillende vervoerswijzen goed op elkaar aansluiten. Dat stelt hoge logistieke eisen, maar ook aspecten als duurzaamheid zijn daarbij niet onbelangrijk.

66. Het is zaak uit te gaan van bestaande systemen en deze beter te gebruiken. Knelpunten moeten worden opgespoord en uit de weg worden geruimd. Transnationale, nationale en lokale en regionale vervoersnetwerken moeten aan elkaar worden gekoppeld.

67. De grensoverschrijdende delen van de trans-Europese netwerken moeten zo snel mogelijk worden ontwikkeld; verbetering van de „modaliteit” en de samenwerking tussen concurrerende logistieke netwerken moeten hierbij vooropstaan.

68. Ook al vindt het goederenvervoer, en in belangrijke mate ook het personenvervoer, grotendeels over land en over zee plaats, toch mag het belang van het luchtvervoer voor de mobiliteit van mensen binnen de regio niet worden vergeten. Ook de infrastructuur voor het luchtvervoer moet verder worden ontwikkeld, niet in de laatste plaats op regionale luchthavens.

69. Het Comité herinnert aan het effect dat een infrastructuurinvestering als de brug over de Öresund heeft gehad op de regionale economie en hoe hierdoor een knelpunt uit de weg is geruimd. Ook een brug over de Fehmarnbelt zou van grote betekenis kunnen zijn en moet zo snel mogelijk worden gebouwd.

70. Behalve investeringen in fysieke infrastructuur moet de ontwikkeling van een goed functionerende en geïntegreerde op kennis gebaseerde infrastructuur, bijv. voor onderzoek en ontwikkeling, prioriteit krijgen. Dergelijke investeringen zullen bijzonder belangrijk zijn voor de toekomstige concurrentiepositie en ontwikkeling en zullen investeringen in zowel software als hardware noodzakelijk maken. Tot de laatste categorie behoort de verdere ontwikkeling van breedband in de regio, dat een vlaggenschipproject kan worden. Er moet regionaal toezicht worden gehouden om transparantie en samenhang te garanderen. Neutraliteit van de leverancier is belangrijk om te voorkomen dat de ontwikkeling van breedband gebonden is aan een bepaalde leverancier en tot een lokale of regionale monopoliepositie leidt. De „zachte” infrastructuur bestaat bijv. uit gemeenschappelijke normen voor elektronische identificatie in het hele Oostzeegebied. Dat is een voorwaarde voor de handel in op ICT gebaseerde diensten.

Een veilige en betrouwbare regio

71. Het Comité herinnert eraan dat de Oostzee één van de meest druk bevaren zeeën ter wereld is en ook zal blijven. Momenteel wordt de zee door meer dan 2 000 schepen per dag bevaren. Zelfs al slaat de economische recessie ook hier toe, dan nog zal het aantal schepen een stijgende trend vertonen. Bovendien is de Oostzee, met uitzondering van de Russische territoriale wateren, door de VN-zeevaartorganisatie IMO geklasseerd als bijzonder kwetsbaar zeegebied (*Particularly Sensitive Sea Area* — PSSA), hetgeen mogelijkheden schept voor het nemen van maatregelen ter bescherming van het verkeer in de Oostzee.

72. Door het toegenomen verkeer zal de roep om een gemeenschappelijke snelle respons en paraatheid groter worden. Drastisch gefomuleerd is het niet zozeer de vraag of maar wanneer er een ernstig ongeval plaatsvindt in de Oostzee. De gevolgen zullen

grensoverschrijdend zijn en vandaar ook de behoefte aan een grensoverschrijdende snelle respons en paraatheid.

73. Het Comité pleit voor een gecoördineerd noodplan en een gecoördineerde structuur voor snelle interventie. Vanaf het begin moet rekening worden gehouden met het lokale en regionale perspectief. In het kader van het *Baltic Master Project Action Plan* moeten preventieve interventieplannen worden uitgewerkt, moet de ruimtelijke ordening van de hele Baltische Zeekust worden verbeterd en moet het toezicht op het scheepvaartverkeer in de Baltische Zee worden versterkt. In dit verband dient te worden gewezen op de Verordening betreffende dubbelwandige olietankers⁽¹⁾ en op het derde pakket maritieme veiligheid — het zogeheten Erika III-pakket — dat op 11 maart 2009, tot genoegen van het Comité, door het Europees Parlement is aangenomen. Dit pakket, dat in 2012 in werking treedt, heeft niet alleen betrekking op schadevergoedingen voor passagiers maar ook op inspecties, het uitrusten van visserij schepen met automatische identificatie- en traceersystemen (AIS), havenstaatcontrole, scheepsverzekeringen, onderzoek naar ongevallen en de aanwijzing van een onafhankelijke autoriteit die beslist over de opvang van schepen in nood. Het Comité wil echter ook beklemtonen dat het noodzakelijk is om de capaciteit van het vervoerscontrolesysteem in de Finse Golf te vergroten en uit te breiden tot de hele Oostzee. Bovendien is het aanbevelenswaardig een gemeenschappelijk mechanisme voor toezicht op de naleving tot stand te brengen.

74. Een belangrijke kwestie die in het kader van de strategie voor het Oostzeegebied moet worden aangepakt, is de volksgezondheid. Het probleem wordt wellicht veroorzaakt door de snelle economische ontwikkeling, die ertoe leidt dat jonge mensen van het platteland naar de stad trekken. Grote ongelijkheden tussen bevolkingsgroepen, met toenemende armoede als gevolg, zelfs onder bijv. kinderen, zijn en blijven een groot sociaal probleem. Ook uitsluiting die leidt tot alcohol- en drugsmisbruik en gezondheidsproblemen als gevolg van een ongezonde levensstijl zijn sociale problemen die op gecoördineerde wijze en in regionaal verband moeten worden aangepakt.

75. Het is bijzonder belangrijk dat maatregelen op het gebied van de volksgezondheid samen met de buurlanden van de EU in het Oostzeegebied worden genomen. Rusland, Wit-Rusland en Oekraïne hebben met grote volksgezondheidsproblemen te kampen. De noordelijke dimensie en het platform dat in het kader hiervan wordt geboden, nl. het partnerschap voor gezondheid en sociaal welzijn (*Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-being* — NDPHS), moeten hierbij een belangrijke rol spelen. Dit partnerschap moet een belangrijk uitgangspunt zijn en het bewustzijn daarvan moet groter worden.

76. Het NDPHS moet vooral de verspreiding van besmettelijke ziekten trachten tegen te gaan. Daartoe behoren bijv. HIV/AIDS, tuberculose en het probleem van micro-organismen die resistent zijn tegen antibiotica. Een andere prioriteit is het vergroten van het sociale welzijn van de inwoners.

(1) Verordening (EG) nr. 417/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 18 februari 2002 betreffende het versneld invoeren van de vereisten inzake een dubbelwandige uitvoering of een gelijkwaardig ontwerp voor enkelwandige olietankers

77. Georganiseerde misdaad vormt een ernstige bedreiging voor de veiligheid in het Oostzeegebied. Misdaadnetwerken gaan steeds geraffineerder te werk en zijn steeds vaker actief over de grens. De landen rond de Oostzee moeten derhalve samen blijven strijden tegen de georganiseerde misdaad, drugsmokkel en mensenhandel in de regio. Dat moet in de strategie voor het Oostzeegebied worden beklemtoond. In het kader van de Task Force inzake georganiseerde misdaad in het Baltisch gebied (*Task Force on Organised Crime in the Baltic Sea Region* — BSTF) wordt al samengewerkt tussen de regionale politiediensten. Hieraan doen ook Noorwegen, IJsland en Rusland mee, evenals organisaties als Europol en Interpol. In het kader van de strategie voor het Oostzeegebied moet

deze strategie worden uitgebreid als aanvulling op de samenwerking die ook in EU-verband plaatsvindt.

78. Het Comité herinnert eraan dat kritische infrastructuur moet worden beschermd, d.w.z. voorzieningen of systemen die noodzakelijk zijn voor de instandhouding van openbare diensten, gezondheidszorg, openbare veiligheid en het sociaal of economisch welzijn van mensen. Onderbreking of verstoring hiervan kan ernstige gevolgen hebben. Transport, energievoorziening en informatieverstrekking zijn voorbeelden van openbare diensten die steunen op een functionerende infrastructuur.

Brussel, 22 april 2009

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Luc VAN DEN BRANDE
